

اقتصاد مغفوک دهه ۹۰

دهه ۱۳۹۰ یکی از پرماجرترین دهه‌ها در اقتصاد ایران است.

به گزارش سایت خبری پرسون، دهه ۱۳۹۰ یکی از پرماجرترین دهه‌ها در اقتصاد ایران است. در این دهه فراز و نشیب‌های بسیاری در شاخص‌های کلان اقتصادی و رفاه و زندگی مردم رخ داد، به طوری که رهبر معظم انقلاب با اشاره به وضعیت نامناسب در این دهه خواستار بررسی و درس آموزی از آن شد.

در میان تمام شاخص‌هایی که در اقتصاد ایران طی این دهه می‌توان بررسی کرد، شاخص‌های رفاه و توزیع درآمد از اهمیت بالایی برخوردار است. این شاخص‌ها نشان می‌دهد که نتیجه سیاست‌های اقتصادی دولت‌ها تا چه حد توانسته تأثیر مثبتی بر زندگی مردم داشته باشد. این درحالی است که بررسی این شاخص‌ها در این دهه حاکی از وخیم‌تر شدن شرایط برای مردم است. نگاهی به روند شاخص فلاکت که مجموع نرخ تورم و بیکاری است گویای این وضعیت است. ضمن اینکه ضریب جینی نیز همین شرایط را تأیید می‌کند.

بررسی روند این شاخص‌های مهم نشان از گره خوردن زندگی و معاش مردم به آن سوی مرزهاست. در سال‌هایی که برجام به امضا رسیده بود، شاهد بهبود این شاخص‌ها هستیم، اما به محض اینکه امریکا از این توافق خارج شد و دوباره تحریم‌ها جان گرفت، به سرعت روند نزولی این شاخص‌ها نیز بازگشت. بدین ترتیب به جای تکیه و تمرکز بر داشته‌ها و ظرفیت‌های بی‌مثال داخلی، اقتصاد ایران به تصمیم‌گیری کشورهایی که در میز مذاکرات هسته‌ای مقابل ایران می‌نشستند، گره زده شده بود و بر همین اساس با هر تصمیم آنها نوسانی بزرگ در اقتصاد ایران حادث شد که به صورت مستقیم بر زندگی مردم اثر داشت.

اما دولت سیزدهم از همان ابتدا بر اینکه نباید اقتصاد را به مذاکرات گره زد، تأکید کرد و استفاده از ظرفیت‌های مغفول داخلی و منطقه‌ای را در دستور کار خود قرار داد، نگاهی به همین هفت ماهی که از عمر دولت سیزدهم می‌گذرد، آثار مثبت خود را در رکوردشکنی صادرات نفتی و غیرنفتی نشان داده است.

رکوردزنی شاخص فلاکت

برای بررسی شرایط اقتصادی و رفاهی مردم، شاخص فلاکت که مجموع نرخ تورم و بیکاری است، بخوبی وضعیت اقتصادی کشور را در دهه ۱۳۹۰ نشان می‌دهد. براساس اطلاعات ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران، در سال ۱۳۹۱ شاخص فلاکت ۴۱،۶ درصد بود که این رقم در سال ۱۳۹۲ به عنوان نخستین سال فعالیت دولت یازدهم به ۴۳،۲ درصد رسیده است. از سال ۱۳۹۳ به دنبال نزولی شدن نرخ تورم تا چند سال شاخص فلاکت را کاهش کرد، به طوری که در سال ۱۳۹۳ این شاخص به ۲۵،۲ درصد، در سال ۱۳۹۴ به ۲۲،۱ درصد و در سال ۱۳۹۵ به ۱۹،۳ درصد رسید.

اما از سال ۱۳۹۶ دوباره روند صعودی به این شاخص بازگشت. با صعودی شدن نرخ تورم شاخص فلاکت به ۲۰،۳ درصد بازگشت که در سال ۱۳۹۷ با یک جهش قابل توجه به ۳۸،۹ درصد رسید. در این سال با عبور نرخ تورم از مرز ۲۶ درصد و نرخ بیکاری از ۱۲ درصد، شاخص فلاکت نیز رو به افزایش گذاشت. در سال ۱۳۹۸ نیز با تداوم این روند شاخص فلاکت به ۴۵،۵ درصد رسید. اطلاعات مرکز آمار ایران نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۹ نیز این شاخص عدد ۴۶ درصد را نشان می‌دهد که نقطه اوج دهه ۱۳۹۰ محسوب می‌شود.

طبق اعلام مرکز آمار ایران، شاخص فلاکت درسه فصل ابتدایی سال گذشته نیز نکات مهمی را روایت می‌کند. در فصل بهار سال گذشته شاخص فلاکت به ۵۱،۸ درصد رسید که این رقم در فصل تابستان به ۵۵،۴ درصد رسید که یک رکورد به شمار می‌رود. اما در نخستین فصل کاری دولت سیزدهم این شاخص به ۵۲،۳ درصد عقب‌نشینی کرد و پیش‌بینی می‌شود با روند نزولی نرخ تورم و همچنین تک رقمی ماندن نرخ بیکاری، در فصول و سال‌های آینده باید منتظر شاخص فلاکتی به مراتب پایین‌تر از آنچه در دهه ۱۳۹۰ اتفاق افتاد باشیم.

افزایش شکاف میان فقیر و غنی

شاخص دیگری که روایتگر وضعیت اقتصادی و رفاهی مردم در دهه ۱۳۹۰ محسوب می‌شود، ضریب جینی است. ضریب جینی شاخص نابرابری درآمد است که از منحنی لورنز به دست می‌آید و هر سال توسط مرکز آمار ایران برای کل کشور و استان‌ها محاسبه و اعلام می‌شود. در صورتی که توزیع درآمد کامل برابر باشد این ضریب مساوی صفر و در صورتی که توزیع درآمد کامل نابرابر باشد، این ضریب مساوی یک است هرچه این ضریب کوچک‌تر باشد بیانگر آن است که درآمد، عادلانه‌تر توزیع شده است.

گزارش مرکز آمار ایران از این ضریب در دهه ۱۳۹۰ نشان دهنده نابرابری بیشتر در هر سال است. در سال ۱۳۹۱ این ضریب عدد ۰،۳۶۵۹ را نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۲ در نخستین سال فعالیت دولت یازدهم به ۰،۳۶۵۰ رسیده است و از آن سال به بعد به صورت مداوم ضریب جینی از برابری فاصله گرفته است.

در سال ۱۳۹۳ ضریب جینی به ۰،۳۷۸۸ رسیده و در سال ۱۳۹۴ عدد ۰،۳۸۵۱ را نشان می‌دهد. در سال ۱۳۹۵ نیز ضریب جینی به ۰،۳۹۰۰ می‌رسد و در سال ۱۳۹۶ به ۰،۳۹۸۱ افزایش می‌یابد. در میان هشت سال فعالیت دولت‌های یازدهم و دوازدهم، سال ۱۳۹۷ بدترین سال از نظر نابرابری است. در این سال ضریب جینی با رسیدن به عدد ۰،۴۰۹۳ نابرابرترین رقم در کل دهه ۱۳۹۰ بوده است. هرچند در سال ۱۳۹۸ ضریب جینی با رسیدن به عدد ۰،۳۹۹۲ اندکی بهبود می‌یابد، اما در سال ۱۳۹۹ دوباره با یک جهش به سوی نابرابرتر شدن به ۰،۴۰۰۶ می‌رسد.

نابرابری عیان

علاوه بر شاخص ضریب جینی، شاخص‌های دیگری برای مطالعه میزان نابرابری در دوره‌های زمانی مختلف وجود دارد که یکی از آنها نسبت هزینه ۱۰، ۲۰ یا ۴۰ درصد ثروتمندترین به فقیرترین‌هاست.

بر اساس گزارش مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۱ نسبت هزینه ۲۰ درصد ثروتمندترین به ۲۰ درصد فقیرترین جامعه ۶،۶۵ برابر بوده است به عبارت دیگر ۲۰ درصد ثروتمندترین بیش از ۶ برابر افراد فقیر هزینه می‌کرده‌اند که این نسبت در سال ۱۳۹۲ به ۶،۵۷ برابر کاهش یافته است. اما با صعودی شدن این شاخص در سال ۱۳۹۳ این نسبت به ۷،۲۶ برابر و در سال ۱۳۹۴ به ۷،۴۰ برابر رسیده است.

با ادامه این روند در سال ۱۳۹۵ نسبت هزینه ۲۰ درصد ثروتمندترین به ۲۰ درصد فقیرترین به ۷،۶۱ برابر افزایش یافته است و در سال ۱۳۹۶ این نسبت به ۸ برابر رسیده است، رقمی که در سال ۱۳۹۷ به ۸،۲۶ برابر افزایش یافته است. پس از یک افت اندک در سال ۱۳۹۸ که این نسبت را به ۷،۹۷ برابر رسانده دوباره در سال ۱۳۹۹ هزینه ۲۰ درصد ثروتمندترین به ۲۰ درصد فقیرترین به ۸،۱۳ برابر رسیده است. افزایش تعداد کسانی که زیر یک دلار درآمد دارند

برای ملموس‌تر شدن شاخص‌ها، مرکز آمار ایران درصد کسانی که زیر یک یا دو دلار در روز درآمد دارند را نیز اعلام کرده است. طبق این گزارش، سهم کسانی که روزانه کمتر از یک دلار در سال ۱۳۹۱ درآمد داشته‌اند، ۳ صدم درصد بوده که این سهم در سال ۱۳۹۸ به ۸ صدم درصد و در سال ۱۳۹۹ به ۱۱ صدم درصد افزایش یافته است.

همچنین درصد کسانی که کمتر از دو دلار درآمد داشته‌اند نیز روند مشابهی را روایت می‌کند؛ به طوری که سهم این افراد در سال ۱۳۹۱ برابر با ۹۳ هزارم درصد بوده که در سال ۱۳۹۸ به ۸۳ صدم درصد رسیده است و در سال ۱۳۹۹ با یک جهش قابل توجه به ۱،۰۶ درصد رسیده است. ارقامی که نشان می‌دهد درآمد افراد در این دهه بشدت افت کرده و تکافوی هزینه‌های روزافزون آنها را به دلیل رشد تورم نداده است.

منبع: روزنامه ایران